Rättsmedicinska fall. Spår- och godssäkring

Fastställd av regional processägare för Traumasjukvårdssystemet (HS 2021–00959) september 2021 giltig till oktober 2024.
Utarbetad av drift och utvecklingsgruppen för traumasjukvårdssystemet

Syfte

Denna rutin vänder sig till akutmottagning och gäller patienter där skada eller dödsfall är ett polisiärt ärende. Syftet är att säkerställa möjligheten för polisen att på ett säkert sätt identifiera, samla in och bevara bevismaterial i en obruten kedja. Detta är av yttersta vikt både för patient och eventuella efterlevande. Vid minsta tveksamhet ska rättsmedicin/polisen kontaktas.
Kontakta polisens via telefon 114 14 eller direktnummer till polisens ledningscentral.

Arbetsbeskrivning för rättsmedicinska fall

Principer

- Livräddande behandling kommer alltid vara första prioritet
- Det är polisen som avgör om ett fall blir föremål för rättsmedicinsk utredning
- Detta gäller både levande och avlidna patienter
- Ta om möjligt reda på om fallet är rättsmedicinskt **INNAN** omvårdnad påbörjas efter en skada eller ett dödsfall
- För avlidna patienter där polisen inte varit inkopplad före dödsfallet gäller dessutom att den läkare som konstaterar dödsfallet ska ta ställning till om polisen ska kontaktas. Fallet kan alltså bli rättsmedicinskt. Fråga alltid läkare som konstaterar dödsfallet om så är aktuellt.

En anmälan till Polismyndigheten ska göras i följande fall enligt HSLF-FS 2015:15(2):

1. Om ett dödsfall har eller kan ha orsakats, inte enbart av sjukdom utan av yttre påverkan, d.v.s. skada eller förgiftning tillfogad

   - av någon annan person än den som avlidit
   - genom olycksfall
   - genom suicid

2. Om det är svårt att avgöra om ett dödsfall har orsakats av yttre påverkan

   - när någon anträffas död och tidigare sjukdom eller sjukdomsbild inte kan förklara dödsfallet, d.v.s. vid helt oväntade dödsfall hos både barn och vuxna
   - när en person med beroendesjukdom anträffas död
   - eller vid framskriden förruttnelse

3. Om ett dödsfall kan misstänkas ha samband med fel eller försummelse i hälso- och sjukvården

4. Om en avliden inte har kunnat identifieras

En läkare som är osäker på om en polisanmälan ska göras, ska rådfråga Polismyndigheten samt dokumentera detta i patientjournalen. Ring tfn 114 14 och fråga efter jourkommissarien vid utredningsjouren i Göteborg, som ansvarar för hela regionen.

Genomförande

Principer

- Polisen gör bevisvärderingen – **kasta ingenting!**
- Undvik kontamination – använd alltid rena engångshandskar och munskydd.
- Om möjligt; fotografera skadorna innan operation, gärna både före och efter tvättning. Detta är viktigt för rättsläkarens undersökning och utlåtande.

Omhändertagande av kläder och föremål

För redan avliden patient, se rubrik Avliden patient

Kläder som ska avlägsnas

- Klipp utanför skadeområdet. Skadorna i kläder kan i vissa fall vara avgörande för polisens bedömning av brottets allvarlighet; t.ex. om det finns fler skador från kniv i kläderna än i kroppen, kan det visa på att brottsoffret utsatts för upprepat/utdraget våld.
- Undvik att skaka kläderna.
- Byt helst handskar mellan varje plagg för att inte föra över fibrer mellan plaggen; fibrer är som klister och fastnar överallt och kontaminerar. Samtidigt faller fiber lätt av om kläderna hanteras ovarsamt.
- Lägg kläderna var för sig på ett rent lakan/papper i ett hörn av salen till dess att de kan förpackas/läggas i pappersemballage. Försök undvika att ”knöla” ihop dem. Papper tillåter att det andas och bevarar DNA. Förruttnelseprocessen startar direkt, och efter ett par timmar är DNA helt borta om det förvaras fel, t.ex. i plastpåse.
- Bästa sättet att förpacka kläder är att lägga varje plagg för sig på ett rent papper och sedan lägga ett rent papper över plagget. Rulla sedan ihop plagget tillsammans med papperen likt en rulltårta. Denna förpackningsmetod förhindrar att blod, fibrer, skottrester och annat bevismaterial överförs till övriga delar av plagget.
- Ett plagg i varje påse.

Kulor

Skottrester används av polisen för att bedöma från vilket avstånd personen blivit skjuten. Resterna är mycket små och faller mycket lätt av.

- **Viktigt!** För att undvika att göra nya spår i kulorna, använd gummiklädda instrument eller fingrarna när kulan ska plockas ut.
- Kulorna ska inte komma i kontakt med annan metall.
- Lägg kulan i en plastburk, vilket förhindrar att den kommer i kläm under transport.
- Om det är flera kulor, märk burkarna med respektive fyndplats på kroppen eller var den anträffades, exempelvis i klädesplagg. Det är även viktigt att säkra fragment av kulor och eventuell förladdning till en hagelpatron på samma sätt.

Om tomhylsor, lösa kulor eller annat påträffas, ska dessa hanteras och förpackas sterilt då det kan finnas DNA från gärningsmannen på dessa.

Knivar
Om kniven sitter kvar i patienten, tvätta inte kniven/skaftet utan trä försiktigt en steril handske över för att skydda eventuella spår (fingeravtryck och DNA från gärningsmannen) innan steriltvätt/drapering av patienten.

Lösa/Mindre föremål
Glasbitar, träflisor, hårtussar, färgflagor m.m. förpackas separat i plastburkar. Märk burkarna med var på kroppen de anträffades.
Även eventuella läkemedel och läkemedelsförpackningar omhändertas och märks med fyndplats.

Avliden patient
Patient som ska undersökas rättsmedicinskt, och som inkommit till akutmottagningen på RTC eller TMS förs till patologen enligt ordinarie rutin för transport av avliden eller direkt till Rättsmedicin på polisens begäran. I det fallet ombesörjer polisen transporten av kroppen till Rättsmedicin.

Inga anhöriga eller andra bekanta tillåts se eller vidröra den avlidne. Patienten ska inte tvättas eller ”göras i ordning”. Låt eventuella kläder och andra objekt vara orörda och följa med patienten. Även infarter såsom pvk etc. ska vara kvar. Använd handskar! Svep in patienten i ett lakan och låt värdesaker vara kvar på/hos patienten inuti lakanet. De tas omhand på rätt sätt på Rättsmedicin.

Dödsfallet ska vara konstaterat av läkare som fyller i dödsbeviset och kontaktar polisens regionledningscentral (RLC) på tfn 114 14.

Organdonation
Organdonation är högt prioriterad men kan inte göras om den stör den rättsmedicinska utredningen. Oftast kan dock obduktion och donationsoperation samordnas om vi framför önskemål om donation och bistår rättsmedicin med information om fallet. Beslut om samordnat ingrepp fattas av polis och rättsmedicinsk läkare.

Förpackning och dokumentation av föremål som tillvaratagits
Material för spår- och godssäkring vid rättsmedicinska fall ska finnas på akutmottagningen och bör innehålla:

- Vita kuvert
- Blanketter för dokumentering av personliga tillhörigheter
- Sterila preparatburkar
- Etiketter
- Linjal
- Anteckningspapper att använda vid fotografering

Märkning av förpackningar
Samtliga förpackningar ska märkas enligt följande:

- Patientens namn och personnummer.
- Fyndplats på kroppen.
- Datum och klockslag.
- Vem som har förpackat fyndet, på vilken avdelning detta gjorts och telefonnummer.

Spårsäkring efter sexuella övergrepp sker enligt särskild rutin

Regional medicinsk riktlinje – Handläggning vid akuta sexuella övergrepp Barn och vuxna
Spårsäkringssats hämtas normalt av polis efter genomförd undersökning.

Innehållsansvarig

Erik Johnsson, verksamhetschef kirurgi Sahlgrenska universitetssjukhuset